

השיעור אח"כ, ורבנו היה מקפיד לא לגעת בזה [כי אינו נוגע בחפצים שאינם שלו], ופעם אחת בתוך כדי השיעור היה נראה מוטרד, ונגע בטעות באיזה מכשיר, ומיד תפס את עצמו וקפץ כאילו נגע באש, ולא הבינו התלמידים מה קרה.

ומיד בסוף השיעור, הכריז הנכד שכולם יצאו, ולא יתעכבו לשאת וליתן עם רבנו כדרכם תמיד כי רבנו רוצה להתפלל על הג"ר משה שנמצא כעת במצב קשה, ובזה הבינו למפרע שמרוב טירדה נגע בטעות במכשיר שלא כהרגלו. (מפי אחד הנוכחים)

חלק מהשיחות

אמר רבנו, שיש חלק מהשיחות שמסר, שנשא ונתן עם הג"ר משה עליהם, וחלק מהדברים נאמרו אח"כ בשיחות.

וסיפר רבי יצחק רוזנגרטן, שבפעם הראשונה ששמע את רבנו מוסר שיחה בישיבת גאון יעקב, ניגש אליו אח"כ ואמר לו: 'אני שומע את הג"ר משה סולוביצ'יק', ואמר לו רבנו: אכן הוא 'הרב' שלי' בעינינים אלו בצורה ובסגנון של השיחות.

דברי תורה שאמר רבנו בשם הג"ר משה

להתברך בברכת כהנים

כתב רבנו: בחולין (מט, א) איתא ישמעאל כהנא מסייע כהני. מאי היא דתניא כה תברכו וגו' ר' ישמעאל אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים, לכהנים עצמם לא למדנו, כשהוא אומר ואני אברכם, הוי אומר כהנים מברכים לישראל, והקב"ה מברך לכהנים. ר"ע אומר וכו' אלא ר"ע ברכה לכהנים מנ"ל ארנב"י מואברכה מברכין, ומאי מסייע כהני דמוקי לה לברכת כהנים במקום ברכה דישראל, ופרש"י אצל ברכת ישראל, דהכי עדיפא דמשמע שמתברכין הן עם השאר.

והנה מדאמרו כהנא מסייע כהני משמע שעדיף להתברך בברכה כללית מאשר בברכה פרטית, ומשו"ה הוא מסייע לכהנים במה דס"ל שהכהנים מתברכים עם ישראל, ובדרך כלל אנשים לא נהנים כשמברכים אותם ברכה כללית אלא מעדיפים ברכה פרטית.

והג"ר משה סולוביצ'יק אמר דזה רק משום דלברך את כל כלל ישראל זה ברכה מאד גדולה, ולא שאר ציבור. (אילת השחר נשא ו, כז)

ברכת הפירות

הג"ר משה סולוביצ'יק העיר להתבונן, שהנה פרי העץ חשוב מפרי האדמה בברכתו, והרי

שניהם גדלים מהאדמה, ומה שגידול פרי העץ עובר ג"כ דרך ענפי האילן זה עושה את כל החילוק, והדבר מפליא! ועוד שהרי מים הולכים רק למקום נמוך, ובאילנות, אפילו בהרים הגבוהים המים מגיעים עד לראש האילן. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שכח)

אילו פינו מלא

'אילו פינו מלא שירה כים וכו' אין אנחנו מספיקים להודות לך ה'. הג"ר משה סולוביצ'יק אמר שלכאורה אם האדם היה כ"כ גדול הרי היו גדלים ג"כ השגותיו בהבנתו על מה שצריך להודות. ופירש שהכונה שאפילו אם היו לאדם כל השגות גדולות אלו, אין אנחנו מספיקים להודות אפילו על מה שאנחנו מבינים עכשיו שצריך להודות, ולא רק על מה שיבינו במצב היותר גדול בהשגותיו. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שמח)

כח תקנת חז"ל

היה רגיל רבנו לומר בשם הג"ר משה סולוביצ'יק, שכל מה שכלל ישראל המשיך דור אחר דור, הוא בכוח שתיקנו חז"ל תפילה בציבור, שאל"כ היה כל אחד מתפלל ומקיים את המצוות בביתו ולאט לאט היה פוחת והולך, ואחר שתיקנו להתפלל בציבור לא יכול אף אדם לגור לבד בין הגוים וללמוד ממעשיהם. (מפי אחד השומעים)

ובשיחה בקהילת עץ חיים בבני ברק אמר רבנו: היום לדאבונינו אין לנו ירושלים, אין לנו בית המקדש [ירושלים אמנם יש, אבל זו לא אותה ירושלים שהייתה אז, אין בית המקדש], אז מה יש לנו, את כל המקומות תורה, ישיבות, וכל הדברים האלה, ואפילו מקום שע"ז מתחזקים, כל אחד מחזק את השני, כי בדרך כלל בן אדם שנמצא לבד, מצד אחד כתוב בספרים שהדבר הכי טוב כדי להיות ירא שמים, זה בדידות, לכן אומרים שיש רמז כתונת בד קודש, בדידות זה דבר קדוש, אבל זה הכל ג"כ החשבון של האדם עם עצמו, הוא באמת כך שבדידות הכי טוב, אבל יש דברים שצריך ציבור דוקא, לתפילה צריך ציבור.

וחלק גדול ממה שמחזיק את כלל ישראל, זה ע"י שיש ציבור, כי במדינות שהיו גרים יחידים, היה גר אחד בכפר, באמת הוא ירד, כי אי אפשר להחזיק מעמד, רק אם הוא נמצא בתוך הציבור, אלא שבכל זאת הוא עושה מפעם לפעם בדידות לעשות חשבון של עולם זה טוב, אבל שיהיה ככה כל הזמן בבדידות אי אפשר.

בפרט בדורות האחרונים שהרחוב הוא כ"כ מסוכן, וזה סוחף את הבן אדם לרדת, בגשמיות וכל המשתמע מזה, אז אם הוא צריך חיזוק, זה דוקא להיות עם ציבור.

להתבונן בבריאה

כתב רבנו (ימלא פי תהלתך ח"א עמ' עג): הדעת זקנים מבעלי התוספות (פ' וירא כב, ה) מביא מדרש שכשראה אברהם את המקום מרחוק וענן קשור עליו, אמר ליצחק בנו מה אתה רואה,

תריח

אמר לו הר נאה וענן קשור עליו, חזר אצל נעריו ואמר להם מה אתם רואים, אמרו לו אין אנו רואים שום דבר, אמר להם אתם והחמור שוים שאינכם רואים כמוהו, א"כ שבו לכם פה עם החמור.

וצ"ב שאם זה דבר רוחני שאי אפשר לראותו בלי דרגת רוח הקודש למה אמר להם שהם שוים לחמור, וכי מי שלא במדרגה זו הרי הוא כחמור, הרי רוח הקודש זו מדרגה גבוהה ורוח הקודש רואים רק מה שצריך לראות וכמו שיצחק ראה ברוח הקודש שיוסף חי ויעקב לא ראה, ועי' עוד במגילה ג' א', וע"כ שראיה גשמית פשוטה הייתה ואיך הם לא ראו?

וצ"ל שהרבה פעמים יש ענן קשור על ההר, אלא שאברהם ויצחק ראו שזה אחרת מתמיד, שהענן לא זז משם, וכלשון המדרש ענן קשור על ההר שלא זז משם, אבל הנערים לא שמו לב ודנו שזה ענן רגיל. והיינו שאברהם ויצחק ידעו שיש להסתכל בהתבוננות על שינויים בבריאה, ואין זה פשוט ומה שיוצא מהרגילות בודאי המקום הזה מיוחד, משא"כ נעריו שלא הסתכלו בהתבוננות ללמוד מכל שינוי בבריאה חשבו שזה כרגיל, ולזה אמר להם שמי שלא יודע ללמוד מהבריאה ולהסתכל עליה, אינו בן אדם, כי זה למטה מהמדרגה שבו אדם צריך להיות עכ"ד. ואמר רבנו (חשון ע"ו) כמדומה שאת היסוד שמעתי מהג"ר משה סולוביצ'יק. (כתבי צדיק כתמר יפרח)

קושיא בתפילה

הג"ר משה סולוביצ'יק שאל מהו שמבקשים ובכן תן פחדך וכו' ואימתך וכו', הא אומרים בסוף ושמך נורא על כל מעשיך, אז מה יש לבקש. (כתבי צדיק כתמר יפרח)

עיטוף בטלית קטן

הג"ר משה סולוביצ'יק היה עושה עיטוף גם בטלית קטן. (רשימות אחד השומעים)

הנחת כובע בשבת

כתב הגרי"ש קניבסקי: שמענו בשם רבנו שהג"ר משה סולוביצ'יק החמיר לעצמו שלא להניח בשבת את הכובע [קפלו"ש] על השולחן כצורה הרגילה, אלא להניח הפוך. והנה כמובן שאין טפח בשוליים. ולכאורה החשש הוא שאם יש מהחלק העליון של הכובע ועד השולחן טפח הו"ל כאהל עראי. (ס' אהל עראי עמ' רעא ועי"ש באריכות)

חשש לגעת בספרים

הג"ר משה סולוביצ'יק חשש שמה שאמרו בשבת (ג, ב) שגזרו על הספרים של כתבי הקודש שיפסלו את הידים במגען, ה"ה שספרים שלנו בכלל הגזירה, ולכן נמנע מלגעת בחומש באמצע הסעודה [ומסתמא דין זה הוא בדפי הספר ולא בכריכה החיצונית]. (אעלה בתמר מתורת בריסק עמ' רמג)

תריט